

NA TUBETUBE

Vakarautaka:

©Tabana ni Vosa kei na iTovo Vakaviti

Ni vakarau tuberi e dua na kamunaga ena dua na vei qaravi vakavanua, e dau kena ivakarau me vakaraitaki rawa i cake vei ira era na ciqoma mai. Ena vakatoka qo na kena vosa – “Keitou sa kerekere me keitou cakacaka mada yani”.

Nira sa vakavinavinaka, ra vakadonuya me sa ia na cakacaka, sa qai vosa tale mai o koya e vakarau tubetube vei ira na nona ilawalawa era toka e dakuna mera tama – ena vaka beka oqo na ka e tukuna, “Tou tama”.

Era na qai duavata yani na nona ilawalawa – “ Ua, oi oi oi”

Na tama oqo e qai dau saumi mai yasana ka dua – “Ua, oi oi oi”

Ni sa na tekivu vosa o koya e tubetube, e na muria ga na ivakarau ni vakacabo me cavuta na “vakaturaga ...” kei na kedratou “icavuti” mai yasa kadua.

“Vakaturaga saka i ...(icavuti ni vanua (se veivanua) e tuberi tiko kina)..

Ni cavuka na iyatu vosa e tiko kina na icavuti oqori era na tamaka tale mai na ilawalawa mai yasa ka dua. Ena tauvata ga kei na tama sa caka oti, ia sa vaka “u” taki na kena itinitini. Ena va qo “Ua, oi oi oi U!

Ni oti oqori e sa na qai tekivu vosa o koya e tubetube.

E rawa ni tekivu va qo, “E dua na batina au tubera tiko e matamudou nikua....”

Sa qai tomani na vakayatuyatu. E levu era dau vakaiukuukutaka vinaka na nodra vosa, ia me digitaki vakamatau me veiganiti ka salavata kei na inaki e tuberi tiko kina. Me nanumi tiko me kua soti ni mani balavu sara na vakayatuyatu de na qai lai seva na kena itinitini.

Ni sa vakarau me tini, e dau vakatakilai mai ena cavuti ni vosa na “balabalavu”. Ena vakabeka oqo, “Balabalavu saka na vosa ni kamunaga...”

Oti qai cavuti tale na kedra icavuti mai yasa kadua, qai tini. E na vakabeka qo, “Cabe vakaturaga tale tiko i ...(cavuti)... a sosoraki, Atu!!!

Me tubu na rorogo ni domo ni sa lai cavuti na “...sosoraki, Atu!!!”

Era na qai sauma mai yasana ka dua “Eeee!!!” Oti ra qai vakacobocobo.

Ni sa solia se mai kau oti na tabua e ligai koya a tubetube, me qai vaka “au vura” mai vei ira na toka yani e dakuna, qai saumi yani ena, “io”. Me qai suka tale ina nona idabedabe, lai vakacobocobo.

Sa tini e kea na kena tuberi.

NA KENA CIQOMI

Na tabua oya e na kau vua na turaga se nodratou iliuliu, se o koya e sa digitaki toka mai yasa ka dua me ciqoma.

E sega ni dau balavu sara na veika e tukuni ni ciqomi. Ena vakavinavinakataki ga na ivakarau kei na inaki ni ilakolako, rawa ni vosa vakalougatataki, a tini tale. Ena rawa ni tekivutaki va qo, “Au ciqoma tiko mada ga na kamunaga...” vosa tale vakalekaleka, qai tinia.

Ena lewa ga na kena itinitini, ia me via salavata kei na inaki e tuberi yani kina. Ke ka vaka lotu e rawa ni "Tubu mada ga na lotu." Ke baleta na vakawati, "Rau dei mada ga na veiwatini."

Ia me dau tubu cake toka na rorogo ni domo me vakaraitaka ni sa vakarau tini.

Oti era na qai vaka "mana ei dina" ra qai cobo [qo e rawa ni duidui e na veiyasai Viti].

NA KENA KACIVI

Ni sa kau vei matanivanua, se o koya me na kaciva, ena tekiduru, taura, reguca qai vosa. Ena tekivu beka va qo, "Au kaciva tiko mada ga na kamunaga..."

Ni tomana, ena vakacuruma mai na icavuti. Ena cavuti ratou e liu na vulagi qai muri na kedratou icavuti.

"Na kamunaga e cabe vakaturaga tiko mai ...(kedratou icavuti na vulagi)...Sa cabe tiko na kena vosa i ...(kedratou icavuti na itaukei)..."

Ni sa sereki oti na icavuti e rua, sa qai tovolei me vakaisataki se saumi na vosa a tuberi yani kina na kamunaga.

Ni oti oqori e sa na qai tini tale. Ena digitaka ga o koya e kaciva tiko na vosa me tinia kina, ia me salavata toka ga kei na inaki e tuberi mai kina, tubu tale ga na rorogo ni domona ni sa tinia.

Me vaka beka qo, "Sa noda iliuliu tiko mada ga na karisito!!!" Era na qai vaka "mana e i dina," taucoko, ra cobo.

Sa qai tabaki se vakamaluataki. "Sa taba saka na kamunaga, Kamunaga saka e levu kaliu kaliu kaliu, a mudo, mudo, mudo." Qo e sa salavata tiko na cobo.

Ivakaraitaki ni kena tuberi, ciqomi, kacivi

Tuberi na itikotiko

E kau tiko e dua na gone ni Ekubu mai Vatulele me lai qasenivuli ina yanuyanu o Koro, ena koronivuli mai Nabasovi, qai lai tuberi na kamunaga ni nona itikotiko.

Vulagi: *Keitou sa cakacaka mada yani* (cobo)

Vulagi: *Tama - Ua, oi oi oi* [iTaukei: Ua oi oi oi]

Vakatauraga saka i Cawalilai vua na Tui Naigani. [iTaukei: Ua oi oi oi, U!]

E dua saka na kamunga e mai tuberi tiko e matamuni ena siga e dai. Na kamunaga saka qo e cabe vakaturaga tiko mai Nalimolevu vua na Vunisa Levu na Tui Ekubu.

O dou sa kila saka tiko na turaga na veilesi ni tabacakacaka ni vuli ina nomudou vanua, keitou sa kauta tiko mai kina na nomudou qasenivuli vou e dai, sa dabe saka tiko qo e matamudou.

Na nona kamunaga saka e sa mai tuberi tiko oqo e matamudou me tataunaki kina na nona gauna vakacakacaka ena nomudou vanua. Ra sa kerekere saka tiko kina na turaga na Vunisa na Tui Ekubu mo dou qai lomani koya, ka maroroi koya tiko me rawa ni mai qarava vinaka na itavi e sa kacivi kina, me mai tuberi ira na nomudou kawa. Ke sakasaka se baleca e so na nona ivakarau keitou sa kerea mo dou qai vakavulici koya ni se gone ga.

Na kamunaga e lailai, sa nuitaki ena yalomudou vakaturaga ni o dou na ciqoma.

Balabalavu saka na vosa ni kamunaga, na nona itikotiko na nomudou qasenivuli vou. Cabe vakaturaga tale tiko ina vanua, i Cawalailai vua na Turaga na Tui Naigani, a sosoraki, Atuu!!

ITaukei: Eee!! (cobo)

Au vura saka (Ni sa solia oti na kamunaga)

Ciqomi

Sa kau vei Tui Naigani, na iliuliu ni vanua

Au ciqoma tiko mada ga na kamunaga. Na kamunaga vakaturaga, na kamunaga ni vanua. Sa ciqomi vata tiko kei na kena inaki o dou yaco tiko mai kina.

Mai qarava tiko na nona itavi ena yalovakacegu na nomudou gone, mera vuli mera kawa qaqa na gone e Nabasovi, Vuavuai vinaka tu mada ga na nodra vuli na luveda!!! Mana e I dina. (cobo)

Kaciva

Taura o matanivanua, tekiduru, reguca qai vosa.

Au kaciva tiko na kamunaga, na itataunaki, na itikotiko vakaturaga. Na kamunaga sa cabe tiko mai na vanua. Mai Nalimolevu mai vua na Turaga na Tui Ekubu. (Tabacakacaka ni vuli)

Sa cabe tiko na vosa ni kamunaga kei na kena inaki i Cawalailai vua na turaga na Tui Naigani.

Vinaka saka vakalevu na ivakarau vakaturaga mai tuberi tiko kina na nona itikotiko na nomudou gone. Mai dei ka kalougata tiko mada ga, levu tiko nona veigauna vinaka e Koro. Ra vuli mera kawa yaga, ra kawa qaqa na nona gonevuli.

Lagilagi tiko ga na kawa itaukei ena veisiga ni mataka, Mana!! Ei dina, (cobo)

Sa taba saka sara, Kamunaga saka e levu kaliu, kaliu, kaliu – A mudo, mudo (Cobo).